

**The Use of the Feminine/Female in Eichah Rabbah
Nechama Goldman Barash**

1. Eichah Rabbah Proem II

Thus said the Lord of hosts: Consider ye and call for the mourning women (Jer. IX, 16): R. Johanan, R. Simeon b. Lakish and the Rabbis comments as follows: R. Johanan said: God may be likened to a king who had two sons. He became enraged with the first of them, took a stick, thrashed him, drove him into banishment and exclaimed, 'Woe to him! From what comfort has he been banished!' He later became enraged with the second son, took a stick, thrashed him, drove him into banishment and exclaimed, 'The fault is with me, since I must have brought them up badly.' Similarly, the ten tribes were exiled and the Holy One blessed be He began to proclaim this verse over them 'Woe unto them, for they have strayed from Me' (Hos. VII, 13). But when Judah and Benjamin were exiled, the Holy One blessed be He – if it is possible to say so – declared 'Woe is me for My hurt.' (Jer. X. 19)
(Woe is Me for My upbringing of Israel)

R. Simeon ben Laish said: God may be likened to a king who had two sons. He became enraged against the first of them, took a stick, and thrashed him so that he writhed in agony and died; and the father then began to lament over him. He later became enraged with the second son and took a stick, and thrashed him so that he writhed in agony and died; and the father then exclaimed, 'No longer have I the strength to lament over them, so call for the mourning women (professional mourners hired in the East at funerals) and let them lament over them. Similarly the ten tribes were exiled and He began to lament over them 'Hear ye this word which I take up for a lamentation over you, O house of Israel (Amos V, 1) But when Judah and Benjamin were exiled, the Holy One blessed be He – if it is possible to say so – declared 'No longer have I the strength to lament over them.' Hence it is written *Call for the mourning women...and let them make hast and take up a wailing for Us.* (jer. IX 16f)

איכה רבה (בומר) פתיחתא ב

פתיחתא ב. כה אמר ה' צבאות התבוננו וקראו למקוננות ותבואינה (ירמ' ט ז).
ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש ורבנן,
ר' יוחנן אמר למלך שהיו לו שני בנים, כעס על הראשון, נטל את המקל וחבטו והגלהו, אמר אי לזה מאיזה שלוחה נגלה. כעס על השני ונטל את המקל וחבטו והגלהו, אמר אנא הוא דתרבותי בישא. כך גלו עשרת השבטים, והתחיל הקב"ה אומר להם את הפסוק הזה אי להם כי נדדו ממני (הושע ז יג), וכיון שגלו יהודה ובנימין כביכול אמר הקב"ה אי לי על שברי (ירמ' י ט).

ר' שמעון בן לקיש אמר למלך שהיה לו שני בנים כעס על הראשון ונטל את המקל וחבטו ופרפר ומת, התחיל מקונן עליו. כעס על השני, ונטל את המקל וחבטו ופרפר ומת, אמר מעתה אין בי כח לקונן עליהם אלא קראו למקוננות ותקוננו עליהם. כך כשגלו עשרת השבטים התחיל מקונן עליהם, שמעו את הדבר הזה אשר אנכי נושא עליכם קינה בית ישראל (עמוס ה א), וכיון שגלו יהודה ובנימין כביכול אמר הקב"ה מעתה אין בי כח לקונן עליהם, אלא קראו למקוננות ותבואינה וגו' ותמהרנה ותשאנה עלינו נהי (ירמיה ט טז ז), עליהם אין כתיב כאן, אלא עלינו, דידי ודידהון. ותשאנה עיניהם דמעה, אין כתיב כאן, אלא עלינו, דידי ודידהון. ועפעפיהם יזלו מים, אין כתיב כאן, אלא ועפעפינו, דידי ודידהון.

2. Bereishit Rabba 22 9

R. Simeon b. Yohai said: It is difficult to say this thing, and the mouth cannot utter it plainly. Think of two athletes wrestling before the king; had the king wished, he could have separated them. But he did not so desire, and one overcame the other and killed him, he [the victim] crying out [before he died], 'Let my cause be pleaded before the king!' Even so, The Voice of they Brother's Blood cries out against Me.]

2. בראשית רבה (וילנא) פרשה כב

ר"ש בן יוחאי קשה הדבר לאומרו, ואי אפשר לפה לפרשו, לב' אתליטין שהיו עומדין ומתגוששים לפני המלך אילו רצה המלך פירשן ולא רצה המלך לפרשן, נתחזק אחד על חבירו והרגו, והיה מצווח ואמר מאן יבעי דיני קדם מלכא כך קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה,

3. Eichah Rabbah II

See O Lord and consider to whom you have done this! Shall the women eat their fruit, the children that are dandled in the hands... It was said about Doeg ben Yosef who died and left a small son to his mother (the widow) and she would measure him in tefahim and give his weight in gold to Heaven (the Temple) and when Jerusalem was under siege, she slaughtered him with her hands and ate him, about her Jeremiah wails and says "shall the women eat their fruit" and the Holy Spirit cries and says "Shall the priest and the prophet be slain in the sanctuary of the Lord?" [this is Zacharia ben Yehoyadah the priest]

3. איכה רבה (בובר) פרשה א

אמרו עליו על דואג בן יוסף שמת והניח בן קטן לאמו והייתה מודדתו בטפחיים, ונותנת משקלה זהב בכל שנה ושנה [לשמים], וכיון שהקיפה מצודה על ירושלים טבחתו בידיה ואכלתו, ועליה מקונן ירמיהו ואומר אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים (איכה ב כ). ורוח הקודש צווחת ואומרת אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא (שם שם /איכה ב' כ') [זה זכריה בן יהודע הכהן].

4. Eichah Rabbah I

It is related of Miriam the daughter of Boethus that Joshua ben Gamla married her and the king appointed him to be High Priest. She once went to see him and said 'I will go and see him reading on the Day of Atonement in the Temple.' They laid carpets for her from the door of her house to the entrance of the Temple so that her feet might not be exposed but nevertheless they were exposed (and she felt the damp) When her husband Joshua died, the Rabbis allowed her two se'ah of wine daily. But it has been taught: We do not allow wine to a woman (when arranging her alimony) see Ketubot 65a) and R. Hiyya bar Abba said: It was a precaution against dissoluteness as it is stated *Harlotry, wine and new wine take away the heart* (Hos 4 11) R. Hezekiah and R. Abbahu said in the name of R. Johanan: they made the allowance for cooking purposes but not to drink. It has further been taught; But if she was nursing a child, they impose less work on her and increase her alimony; and R. Joshua ben Levi commented: What do they add? Wine, because it makes the milk abundant. R. Eleazar b. R. Zadok remarked; May I not live to behold the consolation of Zion if I did not see the Romans bind her hair to the tails of the horses of Arabs and make her run from Jerusalem to Lydda; and I quoted this verse in connection with her, *The tender and delicate woman among you who would not adventure to set the sole of her feet upon the ground for delicateness and tenderness* (Deut. 28 56).

4. איכה רבה (בובר) פרשה א ד"ה מעשה במרתא בת

מעשה במרתא בת בייתוס שקדשה יהושע בן גמלא ומינהו המלך להיות כהן גדול, וכינסה, פעם אחת אמרה אלך ואראה אותו היאך הוא קורא בתורה ביום הכפורים, מה עשו לה הוציאו לה טפיטות מפתח ביתה עד פתח בית המקדש, כדי שלא יתייחפו רגליה, ואעפ"כ נתייחפו רגליה, וכשמת יהושע בעלה פסקו לה חכמים סאתים יין בב"ד ולא תנינא שאין פוסקין יין לאשה בב"ד, ולמה אין פוסקין לאשה יין בב"ד, א"ר חייא בר אבא משום זנות ויין ותירוש יקה לב (הושע ד יא), ולמה פסקו לה יין, ר' חזקיה ור' אבהו בשם ר' יוחנן לתבשיליה, והא תנינן אם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה, ר' יהושע בן לוי אמר מרבין לה יין מפני שהוא מרבה את החלב, א"ר אלעזר בר צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתי שקשרו שערותיה אחרי זנבות הסוסים והיו מריצין בה וקראתי עליה הפסוק הזה, הרכה בך והענוגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרוך (דברים כח ט).

5. Eichah Rabbah I

It is related of Miriam the daughter of Nakdimon that the Rabbis allowed her five hundred gold dinars daily to be spent on her store of perfumes. Nevertheless, she stood up and cursed them, saying, 'Make such a paltry allowance for your own daughters!' R. Aha said: we responded with Amen! R. Eleazar said: May I not live to behold the consolation of Zion if I do not see her

5. איכה רבה (בובר) פרשה א ד"ה [מעשה במרים בתו]

מעשה במרים בתו של נקדימון שפסקו לה חכמים חמש מאות דינרי זהב לקופת בשמים בכל יום, אף היא עמדה וקללה אותם, ואמרה להם כך תפסקו לבנותיכם, א"ר אהא אף אנו ענינו זהב לקופת בשמים בכל יום, א"ר אלעזר בר צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתיה שהיתה מלקטת שעורים מתחת טלפי סוסים בעכו, וקראתי עליה הפסוק הזה, אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן וראי את גדיותיך (שה"ש =שיר השירים= א

<p>gathering barley from beneath horses' hoofs in Acco and I quoted this verse in connection with her, <i>If you know not, O you fairest among women, go your way forth by the footsteps of the flock and feed your kids</i> (Shir Hashirim 1:8) Read not gedyothayik (your kids) but gewiyothayikh (your bodies).</p>	<p>(ח), אל תקרי גדיותיך אלא גויותיך]</p>
--	--

<p>6. Eichah Rabbah It is related of Miriam, the daughter of Tanhum, that she was taken captive and ransomed in Acco. The people bought her a shift and when she went to wash it in the sea, a wave came and carried it away. They bought her another and when she went to wash it in the sea, a wave came and carried it away. They wished to buy her still another but she said to them 'Leave the Collector to collect His debt.' When she justified the heavenly decree against herself, the Holy One blessed be He, gave a hint to the sea which restored her garment to her.</p>	<p>6. איכה רבה (בובר) פרשה א ד"ה מעשה במרים בת מעשה במרים בת תנחום שנישבת ופדאוה בעכו והביאו חלוק אחד וירדה לטבול בים ועלה הים והציף את כליה והביאו לה אחר וירדה לטבול עלה הים והציף את כליה, כיון שראתה כך אמרה הניחו לגבאי לגבות את חובו, וכיון שצידקה עליה את הדין רמו הקב"ה לים והחזיר לה את כליה.</p>
---	---

<p>7. Maccabees II Chapter VII It happened also that seven brothers and their mother were arrested and were being compelled by the king [Antiochus IV Epiphanes], under torture with whips and cords, to partake of unlawful swine's flesh. 2One of them, acting as their spokesman, said, "What do you intend to ask and learn from us? For we are ready to die rather than transgress the laws of our fathers." The mother was especially admirable and worthy of honorable memory. Though she saw her seven sons perish within a single day, she bore it with good courage because of her hope in the Lord. 21She encouraged each of them in the language of their fathers. Filled with a noble spirit, she fired her woman's reasoning with a man's courage, and said to them, 22"I do not know how you came into being in my womb. It was not I who gave you life and breath, nor I who set in order the elements within each of you. 23Therefore the Creator of the world, Who shaped the beginning of man and devised the origin of all things, will in His mercy give life and breath back to you again, since you now forget yourselves for the sake of his laws." 24Antiochus felt that he was being treated with contempt, and he was suspicious of her reproachful tone. The youngest brother being still alive, Antiochus not only appealed to him in words, but promised with oaths that he would make him rich and enviable if he would turn from the ways of his fathers, and that he would take him for his friend</p>	<p>7. איכה רבה (בובר) פרשה א מעשה במרים בת תנחום שנישבת היא ושבעה בניה עמה, מה עשה לה השלטון חבש כל אחד בפני עצמו, ויציא את השביעי, והוא היה הקטן שבהם, א"ל השתחוה לצלם כשם שהשתחוה [אחריך], א"ל ח"ו לא השתחוה אחי לצלם, אף אני לא אשתחוה, א"ל למה, שכבר נשבענו לאלהינו שאין אנו ממירין אותו ביראה, שנאמר את ה' האמרת היום (דברים כו יז), וכשם שנשבענו לו, כך נשבע לנו, שלא להמירנו באומה אחרת, שנאמר וה' האמירך היום (שם שם /דברים כ"ו/ יח), א"ל א"כ אני אזרוק הטבעת זו לפני הצלם, ולך הביאהו כדי שיראו ויאמרו קיים מצות הקיסר, א"ל אללי לך קיסר, ממך שאתה בשר ודם אתירא, ולא אתירא מפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא אלוה של עולם, א"ל וכי יש אלוה בעולם, א"ל אללי לך קיסר וכי עולם של הפקר ראית, א"ל וכי יש פה לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב פה להם ולא ידברו (תהלים קטו ה), אבל באלהינו כתיב בדבר ה' שמים נעשו (שם /תהלים/ לג ו), א"ל וכי יש עינים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב עינים להם ולא יראו (שם /תהלים/ קטו ה), אבל באלהינו כתיב תמיד עיני ה' אלהיך בה (דברים יא יב), א"ל וכי יש אזנים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב אזנים להם ולא ישמעו (תהלים קטו ו), אבל באלהינו כתיב ויקשב ה' וישמע (מלאכי ג טז), א"ל וכי יש אף לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב אף להם ולא יריחו (תהלים שם /קט"ו/), אבל באלהינו כתיב וירח ה' את ריח הניחוח (בראשית ח כא), א"ל וכי יש ידיים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב ידיהם ולא ימישון (תהלים שם /קט"ו/ ז), אבל באלהינו כתיב אף ידי יסדה ארץ (ישעיה מח יג), א"ל וכי יש רגלים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב רגליהם ולא יהלכו (תהלים שם שם /קט"ו/ ז), אבל באלהינו כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא (זכריה יד ד), (ועמד) [וירד] ודרך על במותי ארץ (מיכה א ג), א"ל וכי יש גברון /גרון/ לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב לא יגו בגרונם (תהלים שם שם /קט"ו/ ז), אבל באלהינו כתיב חכו ממתקים וכלו מחמדים (שה"ש שיר</p>
---	--

and entrust him with public affairs. **25**Since the young man would not listen to him at all, the king called the mother to him and urged her to advise the youth to save himself. **26**After much urging on his part, she undertook to persuade her son. **27**But, leaning close to him, she spoke in their native tongue [Aramaic] as follows, deriding the cruel tyrant: "My son, have pity on me. I carried you nine months in my womb, and nursed you for three years, and have reared you and brought you up to this point in your life, and have taken care of you. **28**I beseech you, my child, to look at the heaven and the earth and see everything that is in them, and recognize that God did not make them out of things that existed. Thus also mankind comes into being. **29**Do not fear this butcher, but prove worthy of your brothers. Accept death, so that in God's mercy I may get you back again with your brothers."

39The king fell into a rage, and handled him worse than the others, being exasperated at his scorn. So he died in his integrity, putting his whole trust in the Lord. Last of all, the mother died, after her sons. **40**Let this be enough, then, about the eating of sacrifices and the extreme tortures.

השירים= ה טז), א"ל אם יש לו כל המדות הללו, מפני מה לא הציל אתכם מידי כשם שהציל חנניה מישאל ועזריה א"ל חנניה מישאל ועזריה היו זכאין ונפלו ביד מלך זכאי, אבל אנו חייבים, ונפלנו ביד מלך חייב ואכזרי, כדי שיתבע דמנו, כי הרבה דובים והרבה נמרים יש לו להקב"ה שיפגעו בנו, ולא מסרנו הקב"ה אלא בידך בשביל שהוא עתיד לתבוע את דמנו מידך, מיד צוה עליו להרגו, א"ל אמו בחייד קיסר תנה לי את בני ואנשקהו ואחבקהו, ונתנו לה את בנה, והוציאה את דדיה והניקתהו הלב, לקיים מה שנאמר דבש וחלב תחת לשונך (שה"ש=שיר השירים= ד יא), אמרה לו אמו בחיי ראשך קיסר תנה חרב על צוארי ועל צוארו ביחד, א"ל ח"ו אינו עושה הדבר הזה, שכתוב בתורתכם אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב כח), א"ל אותו תינוק רשע, וכי כל התורה כולה קיימת חוץ מפסוק זה, מיד לקחוהו ממנה להרגו, אמרה לו אמו בני אל ירך לבבך ואל תחת, אצל אחיך אתה הולך, ואתה ניתן בתוך חיקו של אברהם אבינו, ואמור לו משמי, אתה בנית מזבח אחד ולא הקרבת את בנך, אבל אני בניתי שבעה מזבחות והקרבת את בני עליהם, ולא עוד אלא דידך נסיון, ודידי עובדין, וכיון שנהרג שיערו חכמים שנותיו של אותו תינוק ונמצא בן שש שנים ומחצה וב' שעות, באותה שעה צעקו כל אוה"ע=אומות העולם= ואמרו ומה אלהיהם של אלו עושה להם כך וכך, והם נהרגים עליו בכל שעה, אמרו לאחר ימים נשתתת האשה ההיא, ועלתה לראש הגג והשליכה עצמה ומתה וקראו עליה אם הבנים שמחה (תהלים קיג ט), ורוח הקודש אומרת על אלה אני בוכיה.

8. Eichah Rabbah Proem XXIV

Moshe further spoke before Him: Sovereign of the Universe, You have written in Your Torah *Whether it be a cow or ewe, you shall not kill it and its young both in one day* (Lev. XXII 28); but have they not killed many, many mothers and sons, and You are silent! At that moment, the matriarch Rachel broke forth into speech before the Holy One, blessed be He and said, "Sovereign of the Universe, it is revealed before Me that Your servant Jacob loved me exceedingly and toiled for my father on my behalf seven years, When those seven years were completed and the time arrived for my marriage with my husband, my father planned to substitute another for me to wed my husband for the sake of my sister. It was very hard for me, because the plot was known to me and I disclosed it to my husband; and I gave him a sign whereby he could distinguish between me and my sister, so that my father should not be able to make the substitution. After that I relented, suppressed my desire and had pity upon my sister that she should not be exposed to shame. In the evening they substituted my sister for me with my husband, and I delivered over to my sister all the signs which I had arranged with my husband so that he should think that she was Rachel. More than that, I went beneath the bed upon which he lay with my sister; and when he spoke to her she remained silent and I made all the replies in order

8. איכה רבה (בובר) פתיחתא כד

ועוד אמר משה לפניו רבש"ע כתבת בתורתך ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב כח), והלא כבר הרגו בנים ואמותיהם כמה וכמה ואתה שותק. באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד, כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי, כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי, ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר, כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה, ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן, מפני מה קנאת לע"ז שאין בה ממש והגלית בני, ונהרגו בחרב, ועשו אויבים במ כרצונם, מיד נתגללו רחמיו של הקב"ה ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומו, הה"ד כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו (ירמ' לא יד), וכתוב כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' (שם שם/ירמיהו ל"א טז), וכתוב ויש תקוה לאחריהך נאם ה' ושבו בנים לגבולם (שם שם/ירמיהו ל"א טז).

that he should not recognise my sister's voice. I did her kindness, was not jealous of her and did not expose her to shame. And if I, a creature of flesh and blood, formed of dust and ashes, was not envious of my rival and did not expose her to shame and contempt, why should You, a King who lives eternally and are merciful, be jealous of idolatry in which there is no reality and exile my children and let them be slain by the sword and their enemies have done with them as they wished!

Forthwith the mercy of the Holy One, blessed be He was stirred and He said, 'For your sake Rachel, I will restore Israel to their place.' And so it is written, "*thus said the Lord; A voice is heard in Ramah, lamentation and bitter weeping, Rachel weeping for her children; she refuses to be comforted for her children because they are not* (Jer. XXXI 15) this is followed by *Thus said the Lord; Refrain your voice from weeping and your eyes from tears; for your work shall be rewarded...and there is hope for your future, said the Lord; and your children shall return to their own border* (ib. 16f)